

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN DİL BİLGİSİ KONULARINI ÖĞRENME DÜZEYLERİ

Doç. Dr. Halit KARATAY*

Nurettin KARTALLIOĞLU**

Seçil COŞKUN***

ÖZ: Bu çalışmada, ilköğretim öğrencilerinin dil bilgisi kazanımlarını öğrenme düzeyleri incelenmiştir. Çalışma, ön test ve son test yarı deneysel modelde desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Güneydoğu Anadolu, İç Anadolu ve Batı Karadeniz’de bulunan altı ilköğretim okulundaki 193 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme, basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, tekrarlı ölçümler t testi kullanılmıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin fiiller konusunda basit fiiller, birleşik fiiller ve oluş fiillerinde ilerleme sağladıkları; iş fiillerinde, durum fiillerinde ve fiilde anlam konularında ilerleme sağlayamadıkları belirlenmiştir. Ayrıca kipler konusunda öğrencilerin görülen geçmiş zaman kipi hariç, diğer kipleri öğrenmede başarılı oldukları; zaman ve anlam kayması ve ek-fiil konularında ilerleme sağlayamadıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin, zarflar konusunda soru zarfları hariç, diğer zarf konularında ilerleme sağladıkları gözlemlenmiştir. Bu sonuçlarda öğretim araçlarının yetersizliği ve bazı konuların öğrencilerin öğrenme düzeyine uygun olmadığı düşünülebilir. Bunun için Türkçe öğretimi ders araçları ve programı yeniden gözden geçirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Dil bilgisi öğretimi, kelime türleri, kipler, zaman ve anlam kayması, ek-fiil, fiillerin yapı özellikleri

The Primary School Students’ Achievement Levels of Grammar Topics

* Abant İzzet Baysal Üni. Eğitim Fak. Türkçe Eğitimi ABD, karatay_h@ibu.edu.tr

** Abant İzzet Baysal Üni. Türk Dili Böl. Türk Dili okutmanı, kartallioğlu_n@ibu.edu.tr

*** Etimesgut Ortaokulu Türkçe öğretmeni, coskun_secil@gmail.com

ABSTRACT: This study examines the primary school students' achievement levels of grammar topics. It has been designed on a pre-test & post-test quasi experimental research model. The sampling consists of 193 students from 6 primary schools in the Southeastern, Central and Western Blacksea regions of Anatolia. It has been determined through simple random sampling. Frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and paired t-test have been used to analyze the data. At the end of the study, it has been seen that the students have made progress in simple verbs, compound verbs and non-finite verbs and that they have not made progress in dynamic verbs, stative verbs and meaning in verbs. Moreover, it has been observed that the students were successful in learning the tenses except for the simple past tense, and that they have not made progress in tense and semantic shifts, and complementary verbs. The students have been observed to have made progress in adverbs except for the interrogative adverbs. The results may indicate inefficiency of the teaching materials and inappropriateness of certain topics for students' acquisition levels. Therefore the teaching materials for the Turkish course as well as the Turkish course programme should be reviewed.

Key Words: Teaching of grammar, types of words, tenses, tense & semantic shift, complementary verb, structural features of verbs

GİRİŞ

Her iletişim biçiminin, bildirişim aracının kendine özgü kodları ve işleyiş düzeni vardır. Özellikle son yıllarda bilişim teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak bilgiye ulaşma yolları ve insanlar arası iletişim biçimleri ve araçları her geçen gün çeşitlenmektedir. İnsanoğlunun en klasik iletişim aracı konuşma ve yazı dili, bugün de bu iletişim aracı olarak topluluklara ve bölgelere göre farklı kod ve seslerle kullanılmaktadır. Bu yönüyle Ergin (1999: 3) dili, “insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessese” olarak tanımlamıştır. İnsanoğlu doğduğu toplumun içinde kullanacağı dili hazır bulmakla birlikte, karşılaştığı sorunlara ve değişen ihtiyaçlarına bağlı olarak kullandığı dili sürekli geliştirmeye çalışır. Aksan (1999: 13), bu yönüyle dili, “sözlü ve yazılı olarak iletişimde kullanılan, doğuştan hazır bulunarak edinilen, doğrudan doğruya insana özgü, çok güçlü, büyülü bir düzen; düşünme ve düşünüleni aktarma dizgesi” olarak tanımlamıştır. Bu tanımların hepsi genelde dilin bir iletişim aracı; özelde ise her dilin kendine özgü işleyiş kuralları olduğu gerçeğine dayanır. İnsanlar arası iletişimin sağlanabilmesi için dilin işleyiş kurallarına göre doğru kullanılması gerekir. Dilin işleyiş kurallarını doğru kullanamayan bireyler, etkili ve doğru bir iletişim kuramazlar. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak

üretilen iletişim araçlarını etkili ve doğru kullanabilme, her ne kadar onların işleyiş kurallarını bilmek ve doğru kullanmaya bağlı ise de, günlük hayatta insanlar arası iletişimin doğru kurulabilmesi de kullanılan dilin işleyiş kurallarını bilme ve doğru kullanmaya bağlıdır.

Kültürel değer kodlarının oluşması ve gelecek nesillere aktarılması da dil aracılığıyla olur. Milletlerin varlıklarını sürdürmesi, ortak duygu, düşünce kodları olan millî kültür değerlerini kuşaktan kuşağa aktarımı ile gerçekleşir. Günlük hayatta hem iletişimin amacına uygun gerçekleşmesinde hem de kültürel değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasında dil eğitiminin önemli işlevleri vardır (Kaplan 1993: 35; Eker 2003: 3; Dolunay 2010: 276). Bundan dolayı her millet, gelecekte var olabilmek için diline ve dil eğitimine gereken önemi göstermek durumundadır.

İletişim teknolojileri ve yolları alanındaki gelişmeler, e-postalar, telefon mesajları ve internetteki sosyal paylaşım ağları vb. uygulamalar hayatın her yönünü olumlu-olumsuz etkilediği gibi dili de etkilemektedir. Dildeki bu etki genellikle olumsuz yönde olmaktadır. Öğrencileri yazı dilini kullanmaya yönelik olumsuz etkilerden korumak için iyi bir ana dili ve dil bilgisi eğitime ihtiyaç vardır. Temel dil becerilerinin etkin kullanımını etkileyen, ilgilendiren ve kapsayan bir alan dil bilgisidir. Dil bilgisi, “bir dilin sesleri, sözcük türleri, bunların yapıları, cümle olarak dizilmeleri ve cümle içindeki görevleri, çekimleriyle ilgili kuralları inceleyen bir dil bilimi dalıdır” (Göğüş 1978: 337). “İnsanoğlu, dili iletişim amaçlı kullanmakla diğer canlı türlerinden ayrılır. İnsanoğlunun duygu ve düşüncelerini aktarmada dili iletişim ve aktarım amaçlı kullanmasını sağlayan dil bilgisidir. Dil bilgisi diye bir şey olmasaydı, insanoğlunun dili çok karmaşık bir halde olacak ve ses topluluklarından ibaret bir dizge olacaktı” (Yıldız 2008: 208). Dil bilgisi, bir dilin ses, sözcük, cümle ve metin özelliklerini ses, yapı ve anlam bakımından inceleyen bilimdir. Bir dilin ses, yapı ve anlam özelliklerine ilişkin kuralları, işleyişi bilmek bireye dili doğru kullanma, etkin düşünme; anlama ve anlatma yeteneği kazandırır. Dil bilgisi, bireyin daha kusursuz düşünmesine yardımcı; doğru konuşmasında ve yazmasında etkili olur (Sağır 2002: 19). Dil bilgisinden yararlanmadan istekler, düşünceler duygular doğru ve eksiksiz ifade edilememektedir. Dil bilgisi bundan dolayı eğitim sürecinin her aşamasında ana dili eğitiminin önemli bir öğrenme alanı olarak görülmüştür.

“İnsanlar arasındaki duygu ve düşünce alış veriş dil ile mümkün olmaktadır. O hâlde insanlar arasında sağlıklı ve olumlu bir ilişkinin kurulabilmesi, yanlış anlama ve anlaşılmalardan önüne geçilebilmesi; dilin açık, doğru ve kurallarına bağlı kalarak kullanılmasıyla mümkündür” (Calp 2005: 271). “Kelimeleri doğru ve yerinde kullanma, düzgün

cümleler kurma, ekleri kelimelere uygun şekilde ekleme, çeşitli sözleri, toplum içinde ifade ettiği anlamı dikkate alarak kullanma, dilin temel amacı olan iletişimi tam olarak sağlaması açısından önemlidir” (Aytaş-Çeçen 2010: 83). Bu bilgiyi, beceri olarak öğrencilerin sergilemesini sağlamak, iyi bir dil bilgisi eğitimiyle mümkün olabilir.

DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİ

Dil bilgisi, temel dil becerilerini destekleyici kurallar bütünüdür. Ana dilini doğal yolla edinip eğitim sürecinde geliştiren bireyin yaşamı boyunca kullanacağı dilini daha etkin bir hâle getirebilmesi için dil bilgisini de çok iyi bilmesi gerekir (Baş 2012: 197). Türkçe dil bilgisi kurallarının öğretimi için çeşitli yöntemler benimsenmiş, bunun için çoktan seçmeli, eşleştirmeli testler, boşluk doldurma, kendi sözcükleriyle tekrar yazma gibi teknikler geliştirilmiştir. Genel olarak dil bilgisi öğretiminde iki yaklaşımın benimsendiği görülür. Genelden-özele (tümdengelim) öğretim anlayışında, dil bilgisi öğretimi programlarında konu sırası, dilin mahiyeti gereği bildirim yüklü bütünü kavramaya yönelik olmalıdır. Bu bağlamda öğretim programlarında öncelikle “cümle” ele alınmalı ardından cümle üstü birimlere, cümleyi oluşturan kelime ve kelime grupları, bunların yapıları, işlev ve görevleri ele alınmalıdır (Karahan 2009: 29). Özelden-genele (tümevarım) dayanan anlayışta ise, her dil bilgisi konusu diğerlerinden bağımsız olarak öğretilir, aslında bu her iki öğretim anlayışı da bütünü konulara, parçalara ayırıp öğretme temeline dayandığı söylenebilir.

Dil bilgisi öğretimi genellikle Türkçe derslerinde geliştirilen dinleme, okuma, yazma ve konuşma temel dil becerilerinden farklı bir öğrenme alanı ve derslerde işlenen okuma metinlerinden bağımsız, konu tasarımı farklı bir öğrenme alanı olarak programlarda ve ders öğretim araçlarında yer almıştır. 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programında her ne kadar dil bilgisi temel dil becerileri ile birlikte ele alınsa da öğrenci çalışma kitaplarında geleneksel dil bilgisi öğretimi anlayışının sürdüğü görülür (MEB 2009: 14-15, 20, 26-27, 32-33, 46-47). Oysa Türkçe öğretiminde amaç, öğrencilere dinleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarında anlama ve anlatma temel becerileri edindirmek ve bunları alışkanlık hâline getirmektir. Dil bilgisi etkinlikleri de bu alanlardaki becerileri bütünleyen, destekleyen bir öğrenme alanıdır. Dil bilgisi öğretimiyle Türk dilinin işleyiş kurallarının bilinçli bir şekilde öğretilmesi ve kullanılması amaçlanmalıdır. Bu nedenle Türkçe derslerinde temel dil becerileri okuma, yazma, dinleme ve konuşma eğitimi, dil bilgisi öğretimi ile iç içe işlenmelidir. Dil bilgisinin ayrı bir ders olarak veya işlenen okuma metinlerinden bağımsız etkinliklerle öğretilmesinden çok Türkçe dersinde işlenen okuma metinleri aracılığıyla, metin bağlamında verilmesi daha uygun olurdu. Dil bilgisi

öğretiminin bir amaç olarak görülmemesi gerekir. Dil bilgisinin, Türkçe dersinin amaçlarına ulaşmada bir araç olarak kullanılması gerekir (Barın ve Demir 2008: 2). Dil bilgisi öğretimi, “çocuğun farkında olmadan kullandığı birtakım kuralları sezmesi yoluyla dili kullanmada güven kazanması; konuşma, yazma sırasında kendi kendisini kontrol imkânını kazanması şeklinde olacaktır. Bunun için bu derste, kural ezberletme yerine dil yanlışlarını düzeltme, dili kullanma ile ilgili alışkanlıklar, beceriler kazandırma önemlidir.” (Öz 2006: 305). “Dilde doğru-yanlış kavramı, büyük ölçüde dil bilgisi alanın saptadığı kurallarla belirlir. Yanlışları öğrenciye, ancak bu kuralları ölçü olarak göstermekle açıklayabiliriz; öğrenci de kendi yanlışlarını, ancak bu kuralların ışığında anlayıp düzeltebilir” (Göğüş 1978: 338). Böylelikle öğrenciler eksikliklerini ve yanlışları görerek bunları düzeltme fırsatı elde etmiş olurlar. Bu yaklaşımda dil bilgisi öğrenme öğrenciler için daha işlevsel bir anlam kazanır.

Dil bilgisi öğretiminin işlevsel olması, Türkçeyi kullanmaya yardım edecek bilgiler verilmesi demektir (Demirel 2002: 113). “Bu kuralların öğretilmesine de dil bilgisi öğretimi denilmektedir. Kuralları öğretmedeki amaç, dilin işlevsel özelliklerini kavratmak, doğru kullanımını sağlamak ve güzel anlatma becerisi kazandırmaktır” (Karakuş 2005: 133). Bunun için dil bilgisi derslerinde öğrencilere kuram ve kavramların ezberletilmesi yerine, dilin işleyişini uygulamalı olarak göstererek kavratmak amaçlanmalıdır. Böylelikle öğrencilerin anlama ve anlatma kabiliyetleri istenilen seviyeye ulaşabilir. Bu yöntemle hem iyi bir ana dili eğitimi gerçekleştirilecek hem de etkin bir dil bilgisi öğretimi yapılmış olacaktır (Sağır 2002: 32; Kahraman vd. 2004: 87; Özbay 2009: 140).

Bireyin akademik başarısı öğrenim gördüğü dili iyi düzeyde kullanabilmesine bağlıdır. Bunun için, bütün dünyada eğitim-öğretimin ilk yıllardan itibaren ana dilinin öğretilmesine özen gösterilir. Akademik başarı için çocuklarının çevrede öğrendiği dil becerileri ile yetinilmez. Bunun için öğrenciler, okullarda ana dilinin yapısını iyice öğreten bir dil eğitiminden geçerler. Böylelikle okul öğrenmelerinde derslerde başarılı olma ve genel olarak hayatın her alanında başarıya ulaşmanın en önemli şartı sağlanmış olur. Çünkü dil, insan hayatının her aşamasında, insanın kendini gerçekleştirme, ifade etmesi için çok önemli temel becerileri içerir. İnsan dil ile düşünür; her şeyi dil ile anlar, anlatır, tasarlar, ifade eder. Diğer bütün öğretim alanlarında ve derslerde başarılı olabilmenin ilk şartı kişinin dilini en iyi şekilde kullanabilmesidir (Ergin 1976). Dil bilgisi öğretiminin gerekçelerini Hudson (Akt. Aydın 1997: 24) şu şekilde sıralamaktadır:

- a. Dilsel özsaygıyı, özgüveni oluşturmak

- b. Ölçünlü dil öğretimine yardımcı olmak
- c. Başarımı (performans) arttırmaya yardımcı olmak
- d. Yabancı dilleri öğrenmeye yardımcı olmak
- e. Dilsel ve kültürel hoşgörüyü artırmak
- f. Bilimsel yöntem ve çözümleyici düşünmeyi öğretmek
- g. Dili kötüye kullananlara karşı korunmak
- h. Dil sorunlarını anlamaya yardımcı olmak
- i. Dil hakkında genel bilgiyi derinleştirmek

2005 yılında uygulanmaya başlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı yapılandırıcı yaklaşıma göre hazırlanmıştır. Dünyadaki son gelişmeler eğitim alanında geleneksel yaklaşımların yerine yapılandırıcı dil öğretim yaklaşımlarının tercih edildiğini göstermektedir (Dolunay 2010: 282). “Yapılandırıcı anlayışa göre bireyin bilgiyi dışarıdan alması, çok şeyler bilmesi hiçbir işe yaramamaktadır. Öğrenmede önemli olan bilgiyi bireyin yapılandırmasıdır. Bilgiye öznel anlam da yüklenebilir. Bilgi yapılandırıldığı sürece öğrenme öğrenilmektedir. Burada bilgili olmaktan çok bilgiyi kullanma, onu değerlendirme, değiştirme, yorumlama, öznelleştirme ve hepsinden önemlisi öğrenme becerileri kazanma önemlidir” (Karadüz 2007: 291). Son yıllarda öğretim programlarında yapılan değişikliklerle öğretme-öğrenme anlayışı değişmiş, konu tasarımı öğrenme yaklaşımı yerine, anlamlı ve yapılandırıcı öğrenme yaklaşımları benimsenmiştir. Öğretim programında bir öncekinden farklı olarak edinilecek beceriler, davranış yerine kazanımlara dönüşmüştür (Şahbaz 2012: 173). Fakat dil bilgisi öğretiminde önceki programlarda olduğu gibi yine okuma metinlerinden bağımsız, konu tasarımı program anlayışıyla düzenlendiği görülmektedir (bk.6-8.sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitapları dil bilgisi etkinlikleri). Bu bakımdan ele alındığında Türkçe öğretim programı değişse de Türkçe ders kitaplarındaki dil bilgisi öğretimi anlayışında bir değişikliğin olduğu söylenemez (bk.6-8. sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitapları). Bu durum öğretmenlerin ve ders araçlarını hazırlayanların geleneksel öğretim anlayışının etkisinde olmaları veya yeni öğretim programının öğretme-öğrenme anlayışlarını tam olarak anlayamadıkları ile açıklanabilir. Bunun için Türkçe ve sınıf öğretmenleri, dil bilgisi öğretiminin amaçlarını iyice özümsemeli ve derslerinde bu amaçlar çerçevesinde ve özellikle yapılandırıcı dil öğretim yaklaşımını temel alarak hareket etmelidirler.

2006 Türkçe Öğretim Programında Dil Bilgisi Öğretimi

2006 yılında yayınlanan Türkçe Dersi Öğretim Programında dil bilgisi temel dil becerileri gibi ayrı bir öğrenme alanı olarak kabul edilmiştir. Programda ilköğretim 7. sınıflar için beş konu ve/veya temel

amaç, 20 kazanım belirlenmiştir. “Programda, dil bilgisinde kolaydan zora ilerleyen bir sıranın izlendiği, konuların birbiriyle olan ilişkilerinin gözetildiği belirtilmektedir. Türkçe ile ilgili kural ve bilgilerin örneklerden hareket edilerek verilmesi daha doğru olacaktır. Derslerde konularla ilgili farklı uygulama örneklerinin yer aldığı çalışma kâğıtlarının kullanılması ve konuların görsel materyallerle desteklenmesi öğrenimi ve kavramayı kolaylaştıracaktır. Ayrıca dil bilgisi konularının anlama olan katkısına özellikle dikkat edilmesi, konuların birer beceriye dönüşmesine yardımcı olacaktır. Bu bağlamda konuların konuşma ve yazma becerileriyle ilişkilendirilmesi gerekmektedir” (Özbay 2009: 149). Fakat Türkçe dersi öğretim araçları incelendiğinde dil bilgisi konularının okuma metinlerinden bağımsız, geleneksel anlayışla ayrı konular olarak işlendiği görülür. 7. sınıf dil bilgisi öğrenme alanında, *kelime türleri (fiil-zarf)*, *fiillerin yapı özellikleri*, *fiillerde zaman ve anlam kayması*, *ek-fiil*, *zaman ve kip çekimlerinde birleşik yapıların özellikleri* olmak üzere beş konu vardır (Türkçe Dersi Öğretim Programı 2006: 43-47). Genel olarak değerlendirildiğinde, 7. sınıf düzeyinde ayrıntılı olarak fiiller konusu üzerinde durulduğu görülmektedir. Fiillerin yanı sıra, zarflar konusuna da bu sınıf düzeyinde yer verilmiştir. İlköğretim birinci ve ikinci kademenin bütün düzeyleri göz önüne alındığında, dil bilgisi çalışmalarının en yoğun olduğu sınıf düzeyi 7. sınıftır (Onan 2012: 94). 7. sınıfın ilköğretim sürecinin sondan bir önceki aşaması olması bunun bir nedeni olarak düşünülebilir.

AMAÇ

Bu araştırmada kelime türleri (fiil-zarf), fiillerin yapı özellikleri, fiillerde zaman ve anlam kayması, ek-fiil, zaman ve kip çekimlerinde birleşik yapıların özellikleri gibi konuların ilköğretim 7. sınıf öğrencileri tarafından öğrenilip öğrenilmediği incelenmiştir. Bunun için ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin öğretim yılı sonundaki dil bilgisi kazanımlarını edinme düzeylerini belirlemeye yönelik şu sorulara yanıt aranmıştır.

Araştırmanın Problem Cümlesi

İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Türkçe öğretim programında hedeflenen dil bilgisi kazanımlarını öğrenme düzeyleri yeterli midir?

Alt Problemler

1. İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin fiil konusu ile ilgili kazanımlara ilişkin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin haber kipleri ile ilgili kazanımlara ilişkin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3. İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin dilek kipleri ile ilgili kazanımlara ilişkin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

4. İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin zaman ve anlam kayması ile ilgili kazanımlara ilişkin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5. İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin zarflarla ilgili kazanımlara ilişkin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

6. İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin ek fiille ilgili kazanımlara ilişkin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, İlköğretim 7.sınıf öğrencilerinin dil bilgisi kazanımlarını öğrenme düzeyleri incelenmiştir. Araştırma, ön test ve son test (kontrol grupsuz) yarı deneysel modelde desenlenmiştir. Bu modelin simgesel görünümü aşağıdaki gibidir.

Deneysel Araştırma Modelinin Simgesel Görünümü

Gruplar	Seçme Tipi	ÖN TEST	X	SON TEST
ÇG	R	DBT1	<i>7.Sınıf Türkçe dersi öğretim araçları, dilbilgisi öğretimi etkinlikleri</i>	DBT2

Yukarıdaki şekilde; ÇG çalışma grubunu; R gruptaki katılımcıların yansız atandığını; DBT1 ve DBT2 çalışma grubunun ön test ve son test ölçümlerini; X ise öğrencilere Türkçe dersi öğretim araçları (Çalışma Kitapları) ile verilen dil bilgisi öğretimi etkinliklerini (deneysel değişkeni) göstermektedir. DBT1 uygulama öncesinde çalışma grubunun dil bilgisi kazanımları ile ilgili düzeylerini belirlemek amacıyla uygulanan ön testi; DBT2 32 hafta sonra, 7. sınıfın son haftalarında öğrencilerin öğretim süreci sonundaki dil bilgisi kazanımlarını öğrenme düzeylerini belirlemek amacıyla uygulanan son testi göstermektedir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, seçkisiz örnekleme yöntemlerinden “basit seçkisiz örnekleme” yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Güneydoğu Anadolu, İç Anadolu ve Batı Karadeniz’de bulunan altı ilköğretim okulunun birer

7. sınıf şubesinde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Bu üç bölge ve altı ilköğretim okulunda 7.sınıfı okuyan 193 öğrencinin (100 kişi) %52'si kız, (93 kişi) %48'i erkektir. Bölgelere göre öğrenci dağılımı; GDAB için (73 kişi) %38, İAB için (62 kişi) %32 ve BKB için (58 kişi) %30'dur. Bu bölgelerin alınma nedeni birbirinden farklı sosyal, ekonomik durum ve akademik başarı düzeyi gösteren öğrencilerin olmasıdır.

Çalışma Süreci

Okulların açılmasının ardından iki hafta sonra 2010 Ekim ayının ilk haftası, belirlenen okulların 7. sınıf öğrencilerine ön test, “Dil Bilgisi Testi”, uygulanmıştır. Böylelikle öğrencilerin öğrenme yeterlilikleri incelenmiş ve dil bilgisi konularıyla ilgili ön bilgileri, bu konulardaki düzeyleri belirlenmiştir. Bu okullarda Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun ilköğretim okullarının 7. sınıflar için Türkçe ders kitabı olarak kabul ettiği (MEB 2010) ve “Koza, MEB ve Pasifik” yayınevleri tarafından hazırlanan Türkçe ders kitapları, öğretmen kılavuz ve öğrenci çalışma kitapları kullanılmıştır. Öğretmenler, Türkçe Öğretim Programında diğer temel dil becerileri gibi dil bilgisi ile ilgili öğrencilerin edinmeleri gereken konuları öğretmek için öğretim yılının sonuna kadar bu yayınevlerinin geliştirdiği öğretim etkinliklerini kullanmışlardır. Öğretim yılının sonunda 2011 Mayıs ayının son haftasında, öğrencilerin dil bilgisi konuları ile ilgili gelişim düzeylerini, öğrenme yeterliliklerini belirlemek için son test olarak tekrar “Dil Bilgisi Testi” uygulanmıştır. Böylece 2010 güz döneminin başından 2011 bahar döneminin sonuna kadar, 32 haftalık öğretim sürecinin sonunda, öğrencilerin dil bilgisi konularını öğrenme yeterlilikleri, düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Veri toplama aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak Kartallıoğlu'nun (2008) geliştirdiği “Dil Bilgisi Testi” kullanılmıştır. Kullanılan testin özellikleri şu şekildedir.

Dil Bilgisi Testi

Dil Bilgisi Testi; *kelime türleri (fiil-zarf), fiillerin yapı özellikleri, fiillerde zaman ve anlam kayması, ek-fiil, zaman ve kip çekimlerinde birleşik yapılar* ile ilgili 20 maddesi çoktan seçmeli, 43 maddesi açık uçlu, eşleştirmeli ve boşluk doldurmalı olmak üzere toplam test 63 maddeden oluşmaktadır. Testte kelime türleri (fiil-zarf) ile ilgili 19 madde, fiillerin yapı özellikleriyle ilgili 10 madde, fiillerde zaman ve anlam kayması ile ilgili 7 madde, ek-fiil konusu ile ilgili 4 madde, zaman ve kip çekimlerinde birleşik yapılar konusu ile ilgili 23 madde bulunmaktadır. Öğrencilerin doğru işaretledikleri, eşleştirdikleri veya doldurdukları maddelere 1 puan, yanlış işaretledikleri, eşleştirdikleri veya

doldurdukları maddelere ise 0 puan verilmiştir. Dil Bilgisi Testinin güvenilirliğini kontrol etmek için ön uygulamada 193 öğrenciye uygulanmış ve Cr. α değeri= .83 olduğu belirlenmiştir. Daha sonra ön ve son test puanları güvenilirlik ortalamalarının Cr. α değeri= .86 hesaplanmıştır. Bu verilere bakarak kullanılan testin yüksek düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, tekrarlı ölçümler t testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Birinci Alt Problem: Araştırmanın birinci alt probleminde, öğrencilerin Türkçe öğretim programında fiiller konusu ile ilgili kazanımlarını öğrenme düzeyleri incelenmiştir. Bu alt problemin çözümlenmesinde, öğrencilerin fiiller konusu ile ilgili öğretim yılı başındaki kazanımları ile öğretim yılı sonundaki kazanımları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını test etmek için “tekrarlı ölçümler t-testi” kullanılmıştır. Bununla ilgili veriler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Fiiller konusu ile ilgili öğrencilerin kazanımları öğrenme düzeyleri t-testi sonuçları

Fiiller Konusu	Grup	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
1. Fiil iş	1. Ön test	193	40.44	4.92	384	-.895	.371
	2. Son test	193	45.03	4.98			
2. Fiil oluş	1. Ön test	193	72.54	3.34	384	-6.294	.000
	2. Son test	193	90.67	2.20			
3. Fiil durum	1. Ön test	193	74.73	3.50	384	-.635	.526
	2. Son test	193	76.96	3.31			
4. Basit Fiil	1. Ön test	193	85.18	2.49	384	-2.947	.003
	2. Son test	193	91.62	1.68			
5. Türemiş Fiil	1. Ön test	193	63.04	3.40	384	-1.753	.080
	2. Son test	193	69.26	3.56			
6. Birleşik Fiil	1. Ön test	193	67.62	3.36	384	-2.191	.029
	2. Son test	193	74.96	3.21			
7. Fiilde anlam	1. Ön test	193	71.20	3.63	384	-.218	.828
	2. Son test	193	72.22	5.23			

Toplam	1. Ön test	193	70.78	1.89	384	-4.435	.000
	2. Son test	193	78.63	1.57			

* p<.05 anlamlı

Tablo 1’de ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin fiiller konusu ile ilgili kazanımlara erişimi düzeyi puan ortalamaları verilmiştir. Öğrencilerin genel olarak fiiller konusu ile ilgili kazanımlara erişimi düzeyleri son test puan ortalamaları (78.63); dönem başındaki ön test puan ortalamalarından (70.78) daha yüksektir. Öğrencilerin fiiller konusu ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için “Dil Bilgisi Testi” ön test ve son test puan ortalamaları tekrarlı ölçümler t-testi ile sınanmıştır. Öğrencilerin fiiller konusu ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyleri arasında son testin lehine anlamlı [$t_{(193)} = -4.435$, $p < .05$] bir farkın olduğu belirlenmiştir. Bu anlamlı fark özellikle; *fiillerde oluş* [$t_{(193)} = -6.294$, $p < .05$], *basit fiil* [$t_{(193)} = -2.947$, $p < .05$] ve *türemiş fiil* [$t_{(193)} = -2.947$, $p < .05$] kazanımlarında olduğu belirlenmiştir. *Filde iş* [$t_{(191)} = -.895$, $p > .05$], *fiilde durum* [$t_{(191)} = -.635$, $p > .05$] ve *fiilde anlam* [$t_{(180)} = -.895$, $p > .05$] konuları ile ilgili kazanımlar arasında anlamlı bir fark yoktur. Öğrencilerin fiil konusunda **basit fiil, türemiş fiil ve fiillerde oluş** kazanımları edinme düzeylerinde anlamlı farklılaşmalar olurken, **fiilde iş, durum ve anlam** kazanımlarına edinme düzeylerinde anlamlı bir fark, başka bir deyişle ilerleme sağlanamamıştır.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

İkinci Alt Problem: Araştırmanın ikinci alt probleminde, öğrencilerin Türkçe öğretim programında haber kipleri ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyleri incelenmiştir. Bu alt problemin çözümlenmesinde, öğrencilerin haber kipleri konusu ile ilgili öğretim yılı başındaki kazanımları ile öğretim yılı sonundaki kazanımları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını test etmek için “tekrarlı ölçümler t-testi” kullanılmıştır. Bununla ilgili veriler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Haber kipleri konusu ile ilgili öğrencilerin kazanımları edinme düzeyleri t-testi sonuçları

Haber Kipleri Konusu	Grup	N	\bar{X}	S	Sd	T	p
1.Şimdiki zaman kipi	1. Ön test	193	71.20	4.54	384	-3.987	.000
	2. Son test	193	87.43	3.32			
2.Gelecek zaman kipi	1. Ön test	193	72.25	4.48	384	-3.705	.000
	2. Son test	193	87.30	3.33			
3.Geniş zaman	1. Ön test	193	63.77	2.74	384	-6.016	.000

kipi	2. Son test	193	78.41	1.97			
4.Öğrenilen zaman kipi	1. Ön test	193	76.42	3.91	384	-2.382	.018
	2. Son test	193	84.46	2.58			
5.Görülen zaman kipi	1. Ön test	193	57.59	3.63	384	-3.271	.001
	2. Son test	193	69.69	3.60			
Haber kipleri toplam	1. Ön test	193	69.98	2.43	384	-5.285	.000
	2. Son test	193	81.53	1.81			

* p<.05 anlamlı

Tablo 2’de ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin haber kipleri konusu ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyi puan ortalamaları verilmiştir. Genel olarak öğrencilerin haber kipleri konusu ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyleri son test puan ortalamaları (81.53); dönem başındaki ön test puan ortalamaları (69.98)’dir. Öğrencilerin haber kipleri konusu ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için “Dil Bilgisi Testi” ön test ve son test puan ortalamaları tekrarlı ölçümler t-testi ile sınanmıştır. Öğrencilerin haber kipleri konusu ile ilgili kazanımlara ulaşma düzeyleri arasında, son testin lehine, anlamlı [$t_{(193)} = -4.435$, $p < .05$] bir farkın olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler, haber kipleri konusu ile ilgili kazanımların hepsinde anlamlı bir ilerleme sağlamışlardır.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Üçüncü Alt Problem: Araştırmanın üçüncü alt probleminde, öğrencilerin Türkçe öğretim programında dilek kipleri ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyleri incelenmiştir. Bu alt problemin çözümlenmesinde, öğrencilerin dilek kipleri konusu ile ilgili öğretim yılı başındaki kazanımları ile öğretim yılı sonundaki kazanımları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını test etmek için “tekrarlı ölçümler t-testi” kullanılmıştır. Bununla ilgili veriler Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Dilek kipleri konusu ile ilgili öğrencilerin kazanımları öğrenme düzeyleri t-testi sonuçları

Dilek Kipleri Konusu	Grup	N	\bar{X}	S	Sd	T	p
1.Emir kipi	1. Ön test	193	67.36	2.8071	384	-6.763	.000
	2. Son test	193	84.20	2.0216			
2.İstek kipi	1. Ön test	193	67.36	3.5674	384	-4.931	.000
	2. Son test	193	83.25	2.6792			

3.Şart kipi	1. Ön test	193	80.54	3.9696	384	-2.754	.006
	2. Son test	193	90.48	2.9432			
4.Gereklilik kipi	1. Ön test	193	67.36	3.2042	384	-6.024	.000
	2. Son test	193	84.97	2.4975			
Dilek kipleri toplam	1. Ön test	193	69.44	2.6951	384	-6.735	.000
	2. Son test	193	85.28	1.8462			

* $p < .05$ anlamlı

Tablo 3'te ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin dilek kipleri konusu ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyi puan ortalamaları verilmiştir. Genel olarak öğrencilerin dilek kipleri konusu ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyleri son test puan ortalamaları (85.28); dönem başındaki ön test puan ortalamaları (69.44)'tür. Öğrencilerin dilek kipleri konusu ile ilgili kazanımlara ulaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için "Dil Bilgisi Testi" ön test ve son test puan ortalamaları tekrarlı ölçümler t-testi ile sınanmıştır. Öğrencilerin dilek kipleri konusu ile ilgili kazanımlara ulaşma düzeyleri arasında, son testin lehine, anlamlı [$t_{(193)} = -6.735, p < .05$] bir farkın olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin, dilek kipleri konusu ile ilgili kazanımların hepsinde anlamlı bir ilerleme sağladıkları belirlenmiştir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Dördüncü Alt Problem: Araştırmanın dördüncü alt probleminde, öğrencilerin Türkçe öğretim programında kip kayması ile ilgili kazanımlara ulaşma düzeyleri incelenmiştir. Bu alt problemin çözümlenmesinde, öğrencilerin kip kayması konusu ile ilgili öğretim yılı başındaki kazanımları ile öğretim yılı sonundaki kazanımları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını test etmek için "tekrarlı ölçümler t-testi" kullanılmıştır. Bununla ilgili veriler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Kip kayması konusu ile ilgili öğrencilerin kazanımları öğrenme düzeyleri t-testi sonuçları

Kip Kayması Konusu	Grup	N	\bar{X}	S	Sd	T	p
1.Kip kayması	1. Ön test	193	63.56	2.86	384	-6.933	.000
	2. Son test	193	81.92	2.30			

* $p < .05$ anlamlı

Tablo 4'te ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kip kayması konusu ile ilgili kazanımlara ulaşma düzeyi puan ortalamaları verilmiştir. Genel

olarak öğrencilerin kip kayması konusu ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyleri son test puan ortalamaları (81.92); dönem başındaki ön test puan ortalamaları (63.56)'dır. Öğrencilerin kip kayması konusu ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için "Dil Bilgisi Testi" ön test ve son test puan ortalamaları tekrarlı ölçümler t-testi ile sınanmıştır. Öğrencilerin kip kayması konusu ile ilgili kazanımları öğrenme puanları arasında, son testin lehine, anlamlı [$t_{(193)} = -6.933, p < .05$] bir fark vardır. Öğrenciler, kip kayması konusu ile ilgili kazanımların hepsinde anlamlı bir ilerleme sağlamışlardır.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Beşinci Alt Problem: Araştırmanın beşinci alt probleminde, öğrencilerin Türkçe öğretim programında ek fiil ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyleri incelenmiştir. Bu alt problemin çözümlenmesinde, öğrencilerin ek fiil konusu ile ilgili öğretim yılı başındaki kazanımları ile öğretim yılı sonundaki kazanımları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını test etmek için "tekrarlı ölçümler t-testi" kullanılmıştır. Bununla ilgili veriler Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Ek fiil konusu ile ilgili öğrencilerin kazanımları öğrenme düzeyleri t-testi sonuçları

Ek Fiil Konusu	Grup	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
1.Ek fiil	1. Ön test	193	49.14	2.93	384	-	.000
	2. Son test	193	63.30	2.86		4.795	

* $p < .05$ anlamlı

Tablo 5'te ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin ek fiil konusu ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyi puan ortalamaları verilmiştir. Öğrencilerin ek fiil konusu ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyleri son test puan ortalamaları (63.30), dönem başındaki ön test puan ortalamalarından (49.14) daha yüksektir. Öğrencilerin ek fiil konusu ile ilgili kazanımlara ulaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için "Dil Bilgisi Testi" ön test ve son test puan ortalamaları tekrarlı ölçümler t-testi ile sınanmıştır. Öğrencilerin ek fiil konusu ile ilgili kazanımlara ulaşma düzeyleri arasında, son testin lehine, anlamlı [$t_{(193)} = -4.795, p < .05$] bir farkın olduğu gözlemlenmiştir. Öğrenciler, ek fiil konusu ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyi bakımından anlamlı bir ilerleme sağlamışlardır, fakat puan ortalamaları (60.30) dikkate alındığında öğrencilerin ek fiil konusunda yeterli bir öğrenme düzeyi sağlayamadıkları, ek fiil konusunu öğrenmede zorlandıkları söylenebilir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Altıncı Alt Problem: Araştırmanın altıncı alt probleminde, öğrencilerin Türkçe öğretim programında zarflar konusu ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyleri incelenmiştir. Bu alt problemin çözümlenmesinde, öğrencilerin zarflar konusu ile ilgili öğretim yılı başındaki kazanımları ile öğretim yılı sonundaki kazanımları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını test etmek için “tekrarlı ölçümler t-testi” kullanılmıştır. Bununla ilgili veriler Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Zarflar konusu ile ilgili öğrencilerin kazanımları öğrenme düzeyleri t-testi sonuçları

Zarflar Konusu	Grup	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
1. Yer-yön zarfları	1. Ön test	193	84.97	2.85	384	-2.297	.022
	2. Son test	193	91.19	2.44			
2. Zaman zarfları	1. Ön test	193	80.74	2.97	384	-4.190	.000
	2. Son test	193	91.54	1.98			
3. Soru zarfları	1. Ön test	193	83.68	3.70	384	-1.493	.136
	2. Son test	193	88.95	3.14			
4. Durum-hal zarfları	1. Ön test	193	64.67	4.79	384	-3.752	.000
	2. Son test	193	81.58	3.88			
5. Azlık-çokluk zarfları	1. Ön test	193	75.53	4.31	384	-4.327	.000
	2. Son test	193	91.62	2.77			
Zarflar konusu toplam	1. Ön test	193	71.73	2.28	384	-5.579	.000
	2. Son test	193	83.51	1.84			

* $p < .05$ anlamlı

Tablo 6’da ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin zarflar konusu ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyleri puan ortalamaları verilmiştir. Genel olarak öğrencilerin zarflar konusu ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyleri son test puan ortalamaları (83.51); dönem başındaki ön test puan ortalamalarından (71.73) daha yüksektir. Öğrencilerin zarflar konusu ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyleri ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için “Dil Bilgisi Testi” puan ortalamaları tekrarlı ölçümler t-testi ile sınınmıştır. Öğrencilerin zarflar konusu ile ilgili kazanımlara ulaşma/kazanımları edinme düzeyleri arasında, son testin lehine, anlamlı [$t_{(193)} = -5.579$, $p < .05$] bir farkın olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler, **soru zarfları** ile ilgili

kazanımlar dışında [$t_{(190)} = -1.493$, $p > .05$], zarflarla ilgili diğer kazanımlarda anlamlı ilerlemeler sağlamışlardır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmanın sonunda öğrencilerin fiiller konusu ile ilgili kazanımlara ulaşma düzeylerine bakıldığında genel olarak anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin ön test puan ortalamaları (70.78) iken son test puan ortalamaları (78.63) olarak tespit edilmiştir. Öğrenciler fiiller konusu ile ilgili kazanımlara %78.63 oranında ulaşma/kazanımları edinme düzeyi sağlamışlardır. Bu veriler, Kartallıoğlu'nun (2008:41) 7. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı araştırma bulgularıyla örtüşmektedir.

Fiiller alt konularına göre değerlendirildiğinde ise, *oluş* fiillerinde, *basit* yapı fiillerde ve *birleşik* yapı fiillerde anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin, *iş* fiilleri, *durum* fiilleri ve *fiilde anlam* konularını kavrama düzeylerinde anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Öğrencilerin fiil konusunda *basit* yapı, *birleşik* yapı ve fiillerde *oluş* kazanımlarını öğrenme düzeylerinde anlamlı farklılaşmalar olurken, *iş* fiilleri, *durum* fiilleri ve *fiillerde anlam* kazanımlarını öğrenme düzeylerinde anlamlı bir fark, başka bir deyişle ilerleme sağlanamadığı belirlenmiştir. Özellikle fiillerde *iş* kazanımlarında öğrencilerin ön test (40.44) ve son test (45.03) puan ortalamalarının birbirine yakın olması ve bir ilerleme sağlayamamış olması bu konuyu öğrenmede zorlandıklarını göstermektedir. Bu durum konunun öğrenci düzeyine uygun olup olmadığı veya ders öğretim araçlarında yeterli düzeyde işlenip işlenmediği ile açıklanabilir. Ayrıca öğrenciler, *oluş* ve *basit* fiiller konularıyla ilgili kazanımlara ulaşma/kazanımları edinme düzeyleri yaklaşık % 90'lar düzeyindeyken, *durum*, *türemiş fiil*, *birleşik fiil* ve *fiilde anlam* konularıyla ilgili kazanımlara ulaşma/kazanımları edinme düzeyleri yaklaşık %70'ler düzeyinde olduğu gözlemlenmiştir. Aynı şekilde bu durum, Türkçe dersi öğretim araçlarında yeterli düzeyde işlenip işlenmemesi, öğretmenlerin bu konuları yeteri kadar dikkate alıp almama durumu gibi değişkenlerle açıklanabilir.

Öğrencilerin haber kiplerine ulaşma/kazanımları edinme düzeyine bakıldığında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Öğrencilerin haber kipleri konusu ile ilgili kazanımlara ulaşma/kazanımları öğrenme düzeyleri ön test puan ortalamaları (68.98) iken, haber kipleri konusu ile ilgili kazanımlara ulaşma/kazanımları edinme düzeyleri son test puan ortalamaları (81.53) olarak tespit edilmiştir. Haber kiplerini ile ilgili kazanımlar ayrı ayrı incelendiğinde öğrencilerin, kazanımları öğrenme düzeyi bakımından anlamlı bir ilerleme sağlamış oldukları belirlenmiştir. Fakat öğrenciler görülen geçmiş zaman kipi hariç; şimdiki, gelecek, geniş

ve öğrenilen geçmiş zaman kiplerinde %80'in üzerinde bir kazanım edinme düzeyi sağlamışken, görülen geçmiş zaman kipinde bu ilerleme düzeyi %60'lar düzeyinde kalmıştır. Bu durum da, Türkçe dersi öğretim araçlarında yeterli düzeyde işlenip işlenmediği ve öğrencilerin bu konu ile ilgili hazır bulunuşluk düzeyleriyle açıklanabilir.

Öğrencilerin dilek kipleriyle ilgili kazanımları edinme düzeyine bakıldığında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Öğrencilerin dilek kipleri konusu ile ilgili kazanımlara ulaşma/kazanımları edinme düzeyleri ön test puan ortalamaları (69.44) iken, dilek kipleri konusu ile ilgili kazanımlara ulaşma/kazanımları edinme düzeyleri son test puan ortalamaları (85.28) olarak tespit edilmiştir. Dilek kipleri ile ilgili kazanımlar ayrı ayrı incelendiğinde öğrencilerin, dilek kipleri konusu ile ilgili kazanımların hepsinde ulaşma/edinme düzeyi bakımından anlamlı bir ilerleme sağlamış olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin emir, dilek, istek ve gereklilik kipleriyle ilgili kazanımlara ulaşma/kazanımları edinme düzeyleri %60'lardan %85'ler düzeyine ulaşmıştır. Bu veriler, Kartallıoğlu'nun (2008:41) konuyla ilgili elde ettiği (%73,70) erişim düzeyinden daha yüksek ve araştırma sonuçları birbirini destekler niteliktedir. Özellikle ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin dil bilgisi konularından kipler konusu ile ilgili bütün kazanımlara ulaşmada sorunsuz oldukları söylenebilir.

Araştırmada, öğrencilerin kip kayması ile ilgili kazanımları öğrenme düzeyleri incelenmiştir. Genel olarak öğrencilerin kip kayması konusu ile ilgili kazanımlara erişim düzeyleri son test puan ortalamaları (81.92); dönem başındaki ön test puan ortalamaları (63.56) olarak tespit edilmiştir. Öğrenciler, kip kayması konusu ile ilgili kazanımların hepsinde erişim düzeyi bakımından anlamlı bir ilerleme sağlamışlardır. Öğrencilerin haber kiplerindeki kazanımları öğrenme başarısının kip kayması kazanımlarına olumlu öğrenme aktarımı olarak yansıdığı söylenebilir.

Öğrencilerin ek fiil konusu ile ilgili kazanımlara erişim düzeylerine bakıldığında ön test puan ortalamalarının (49.14), son test puan ortalamalarının ise (63.30) olduğu görülmüştür. Öğrenciler, ek fiil konusu ile ilgili kazanımlara erişim düzeyi bakımından anlamlı bir ilerleme sağlamışlardır, fakat puan ortalamaları dikkate alındığında öğrencilerin ek fiil konusunda yeterli bir erişim düzeyi sağlayamadıkları söylenebilir. Kartallıoğlu'nun (2008: 41) araştırmasında ek-fiil konusuyla ilgili kazanımlara erişim düzeyinin %65,56 olduğu belirtilmiştir. Bu iki farklı araştırma bulgularını ek fiil konusunun öğretimin ilerleyen yıllarına ötelenmesi gerektiğini göstermektedir.

Araştırmanın sonunda öğrencilerin zarflar konusu ile ilgili öğrenme düzeylerine bakıldığında zarflar konusu ile ilgili genel olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ön test puan ortalamaları (71.73) iken son test puan ortalamaları (83.51) olarak tespit edilmiştir. Kartallıoğlu (2008: 42) araştırmasında zarflar konusuyla ilgili kazanımlara erişimi düzeyini %74,99 olarak tespit etmiştir. Zarflar konusu ile ilgili kazanımlar kendi içerisinde ayrı ayrı incelendiğinde ise *yer-yön zarfları, zaman zarfları, durum-hal zarfları ve azlık-çokluk zarflarında* anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin, soru zarflarına erişimi düzeylerinde anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Öğrencilerin, yön zarfları, zaman zarfları, durum-hal zarfları ve azlık-çokluk zarfları kazanımlarına erişimi düzeylerinde %90'lar düzeyinde anlamlı farklılaşmalar olurken, soru zarfları kazanımlarına erişimi düzeylerinde anlamlı bir fark sağlanamamıştır. Genel olarak dönem başında öğrencilerin zarflar konusu ile ilgili yeterlilikleri iyi düzeyde ve ön öğrenmeleri %80'ler civarındadır. Soru zarfları konusunda anlamlı ilerleme sağlayamamış olmaları, Türkçe ders kitabı öğretim araçlarındaki öğretim etkinliklerinin yeterliliği ve/veya genel olarak bu konuda daha önceden bir doyuma ulaşmaları dolayısıyla ilgi çekmemesi ile açıklanabilir.

Dil bilgisi öğretimi süreci belirli tanımları, kuralları, sayılı ve sınırlı örneklerle söz konusu etmekten daha fazlasını içermelidir. Bruner'e göre bir şeyler ifade edebilmek için dilin bazı öğelerini ve kurallarını bilmek gerekmektedir. Ancak bu süreçte dil bilgisini öğretmek başlı başına bir amaç olmamalıdır. Araç olarak dil ve onun kuralları öne çıkartılarak, bu eğitimle yeterli ve etkili bir biçimde anlaşmanın amaç olduğu unutulmamalı, öğrencilere beceri ve alışkanlığa dönüşebilecek bilgiler kazandırılmalıdır (Sağır 2002: 30).

Dil bilgisi programlarının ve Türkçe ders kitaplarının belli terimlerin veya konuların ezberletilmesi üzerinde kalması, sözcük türlerini tanıtır onları oluşturduğu anlam mekanizmasını kavratmaması, dil bilgisi öğretimi olumsuz etkilemektedir (Göğüş 1978: 341). Dil bilgisinin yararlı, açık ve işlevsel olması, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirmesi üzerinde durulmalıdır. Dil bilgisi öğretim sürecinde ise cümlede söz dizimi ve anlamaya ağırlık verilmelidir (Bentolila 2006, Akt. Güneş 2007:262). Dil bilgisi öğretiminde öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri dikkate alınarak anlamlı ilerleme ilkelerinin gözetildiği bir eğitim süreci izlenmelidir.

Dil bilgisi kurallarının edinimi, işlevleri sadece ana dili dersleri ile sınırlı değildir. Dil bilgisi aynı zamanda sosyal ilişkiler, iş hayatı, aile yaşantısı, kültürel ilişkiler bakımından da doğru iletişim kurmada ön plana çıkmaktadır (Kaygusuz 2006: 14). "Dil bilgisi konularının

öğretiminde öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları arasında bir ilişki olmalıdır. Kuşkusuz, öğrenciler kendi ilgi ve ihtiyaçlarına cevap veren çalışmalarla dil bilgisi dersini sever ve dil bilgisi konularını kendileri için daha yararlı hâle getirebilirler” (Sağır 2002: 26). dil bilgisi öğretimi bu bağlamda dikkate alınır ve öğretim sürecinde buna yönelik etkinlikler tasarlanırsa öğrenciler açısından daha faydalı olabilir. Öğrenciler ve eğitimciler, dil bilgisi kurallarını ve derslerini sadece dil ve/veya Türkçe derslerinin bir konu alanı olarak görürlerse dil bilgisi öğretiminden bir yarar sağlayamazlar.

Öğrenme düzeyi yetersiz veya anlamlı ilerleme sağlanamayan *fiilde iş, türemiş fiiller, görülen geçmiş zaman kipi ve ek fiil* gibi konularda Türkçe dersi öğretim araçlarının yetersizliği veya bazı konuların öğrenci düzeyine uygun olmaması ile açıklanabilir. Bunun için Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarındaki öğretim etkinlikleri ve konuların sınıflara göre dağılımı alandaki öğretmenlerin de görüşleri alınarak yeniden gözden geçirilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKSAN, Doğan (1999), *Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*, Engin Yayınevi Ankara.
- AYDIN, Özgür (1997), “Anadili Eğitimi, Yabancı Dil Öğretimi ve Evrensel Dilbilgisi” *Dil Dergisi*, 54, s. 23-30.
- AYTAŞ, Gıyasettin ve ÇEÇEN, Mehmet Akif (2010), “Ana Dili Eğitiminde Dil Bilgisi Öğretiminin Yeri ve Önemi” *Türklük Bilimi Araştırmaları (Journal of Turkology Research)*, *Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı*, 27, s. 77-89.
- BARIN, Erol ve DEMİR, Celal (2008), *Türk Dil Bilgisi 2 Biçim Bilgisi*, Öncü Kitap, Ankara.
- BAŞ, Bayram (2012), *Türkçe Eğitimi Açısından Dil Bilgisi Öğretimi*, Pegem Akademi, Ankara.
- BENTOLİLA, Alain (2006), *Rapport de Mission sur l'enseignement de la Grammaire*, Université Paris 5 Sorbonne
- CALP, Mehrali (2005), *Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi*. Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya.
- DEMİREL, Özcan (2002), *Türkçe Öğretimi*, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- DOLUNAY, Salih Kürşat (2010), “Dil Bilgisi Öğretiminin Önemi”, *Türklük Bilimi Araştırmaları (Journal of Turkology Research)*, *Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı*, 27, s. 275-284.
- EKER, Süer (2003), *Çağdaş Türk Dili*, Grafiker Yayınları, Ankara.

- ERGİN, Muharrem (1976), *Türk Dili Dersleri I*, Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları, İstanbul.
- ERGİN, Muharrem (1999), *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Basım/Yayın/Tanıtım, İstanbul.
- GÖĞÜŞ, Beşir (1978), *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*, Gül Yayınevi, Ankara.
- GÜNEŞ, Firdevs (2007), *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*, Nobel Yayınları, Ankara.
- HUDSON, Richard (1992), *Teaching Grammar: A Guide for the National Curriculum* Oxford: Blackwell
- KAHRAMAN, Mehmet, KILINÇ Aziz, ŞENOL Mehmet (2004), *Türkçe Öğretimi*, Anadolu Yayıncılık, Ankara.
- KAPLAN, Mehmet (1993), *Kültür ve Dil*, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- KARADÜZ, Adnan (2007), *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- KARAHAN, Leyla. (2009), "Dil Bilgisi Öğretiminde Bütün-Parça İlişkisinin Önemi". *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 4(8), s. 23-30.
- KARAKUŞ, İdris (2006), *Atatürk Döneminin Eğitim Sisteminde Türkçe Öğretimi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KARTALLIOĞLU, Nurettin (2008), *İlköğretim 7.Sınıf Öğrencilerinin Dil Bilgisi Kazanımlarına Erişi Düzeyi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- KAYGUSUZ, Tuba (2006), *İlköğretim İkinci Kademedeki Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi Üzerine Bir Araştırma*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- MEB (2006), *Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
- MEB (2009), *7. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma*, Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2010), *Tebliğler Dergisi*, Ocak 2010, S. 2628.
- ONAN, Bilginer (2012), *Türkçe Eğitimi Açısından Dil Bilgisi Öğretimi*, Pegem Akademi, Ankara.
- ÖZ, M, Feyzi (2006), *Uygulamalı Türkçe Öğretimi*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- ÖZBAY, Murat (2009), *Özel Öğretim Yöntemleri II*, Öncü Kitap, Ankara.
- SAĞIR, Mukim (2002), *İlköğretim Okullarında Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi*, Nobel Yayınları, Ankara.
- ŞAHBAZ, Namık Kemal (2012), *Türkçe Eğitimi Açısından Dil Bilgisi Öğretimi*, Pegem Akademi, Ankara.

TEMİZKAN, Mehmet (2012), *Türkçe Eğitimi Açısından Dil Bilgisi Öğretimi*, Pegem Akademi, Ankara.

YILDIZ, Cemal (2008), *Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*, PegemA Yayıncılık, Ankara.